

Життя і творчість Володимира Винниченка

Народився Володимир Винниченко 26 липня 1880 року в **Єлисаветграді** (нині це **Кропивницький**) у родині Кирила та Євдокії.

У дитинстві був упертим і дуже непосидючим, мав добру пам'ять.

Попри скрутне матеріальне становище, хлопця віддають до гімназії. Однак уже тоді бунтівна вдача дає про себе знати: Володимир пише «революційну поему», за яку спочатку тиждень відсидить у карцері, а згодом буде відрахований з гімназії. Дещо зі спогадів про власне дитинство згодом з'явиться і на сторінках його творів. У юності Володимир був схожий на Федька-халамидника з однойменного оповідання.

У 1901 році вступив на юридичний факультет **Київського університету Святого Володимира** (нині це університет імені Тараса Шевченка). З'являється друком перше оповідання письменника — **«Сила і краса»** (початок 1902 року).

Винниченко поринає у вир політичних подій — стає членом Революційної української партії (РУП), проводить агітаційну роботу серед селян Київщини та Полтавщини, за що буде виключений з університету.

1902–1907 роки — звинувачення у революційній діяльності, три ув'язнення, утеча до **Галичини**, нелегальний перехід кордону та контрабанда забороненої революційної преси.

Третій арешт загрожував довічною каторгою, але допоміг український меценат Євген Чикаленко. Завдяки його заставі Винниченка випущено «на поруки».

Наступні 7 років на Володимира чекатиме еміграція. Пише роман **«Чесність з собою»**, на сценах західноєвропейських театрів демонструються його вистави **«Базар»**, **«Брехня»**, **«Чорна Пантера і Білий Ведмідь»**.

У 1911 році одружується із **Розалією Ліфшиць**, студенткою Паризького університету.

На початку Першої світової війни Винниченко приїздить до Москви і живе під чужим іменем.

Про наступні кілька років він згодом писатиме, що хвиля історії підносить його на свій гребінь.

У 1917 році після Лютневої революції повертається до **Києва** і стає одним із лідерів Української народної республіки: член Центральної Ради, керівник Генерального секретаріату. Саме Володимир Винниченко — автор багатьох законодавчих актів УНР, юридична освіта й літературний хист гармонійно поєдналися.

У 1918 році Винниченко очолює Директорію. Опозиційний до гетьманського режиму Павла Скоропадського. У січні 1919 року він як голова Директорії підписує важливий документ — універсал Соборності України, відомий як Акт злуки УНР та ЗУНР. Не маючи належної підтримки, В. Винниченко незабаром іде у відставку і виїжджає за кордон.

Після поразки Української народної республіки у Визвольних змаганнях митець зізнається у своєму «Щоденнику», що як політик він волів би померти, щоб не бачити всього того, що відбувається в Україні: *«Нехай український обиватель говорить і думає, що йому хочеться, я їду за кордон, обтрушую з себе всякий порох політики, обгороджуюсь книжками й поринаю у своє справжнє, єдине діло – літературу».*

Однак усе ж продовжує свій політичний шлях: у **Відні** він організовує Закордонну групу українських комуністів, створює газету «Нова доба».

Володимир Кирилович мріє про партію, яка враховуватиме національні питання, поєднуватиме ідею комунізму з українською незалежністю, що апріорі було утопією.

У 1920 році на запрошення радянського уряду приїхав до **Москви**, де йому запропонували посаду заступника голови Раднаркому України й портфель наркома закордонних справ. Однак дуже швидко письменник-політик зрозумів, що це унеможливить його діяльність на користь рідному народові, і відмовився.

Укотре виїжджає за кордон, цього разу вже назавжди. Живе та працює у **Берліні**.

Після кількох його різких виступів проти практики більшовизму опиняється «поза законом».

У 1933 році Винниченко пише відкритого листа до комуністичних вождів, у якому звинувачує їх в організації геноциду проти українського народу, «відновленні старої тюрми народів». За це сталінська влада називатиме письменника «старим вовком української контрреволюції».

У 1934 році разом із дружиною оселяється на півдні Франції — у Мужені.

Подружжя займається фермерством, але прибутків не одержує. Щоб вижити, доводиться час від часу продавати невеликі ділянки землі.

Наступні 17 років Володимир Винниченко присвячує літературній творчості та живопису. Акварельні й олійні пейзажі, портрети, натюрморти і графічні композиції не раз експонувалися у Франції та за її межами.

6 березня 1951 року він помер, похований у французькому місті **Мужен**.

Володимир Винниченко написав понад сто оповідань, драматичних творів, статей і памфлетів, історико-політичний трактат «Відродження нації», двотомну етико-філософську працю «Конкордизм», чотирнадцять романів.

Творчість Винниченка можна поділити на **кілька періодів**.

Перший охоплює **1902–1905** рр. Це здебільшого твори «малої форми» (нарис, оповідання) із добре знаних авторів середовища — селянського, солдатського, робітничого: «Біля машини», «Контрасти», «Голота», «Раб краси», «Босяк», «Терень», «Малорос-європеєць».

Окрема сторінка у творчості митця — оповідання про дітей і для дітей: «Федько-халамидник», «Кумедія з Костем». Вони вражають дивовижним знанням дитячої душі, трепетною любов'ю до дітей та болем за їхню долю.

Другий період творчості — **1907–1920** роки. Тепер у центрі уваги письменника перебуває революційна інтелігенція, автор ніби поміщає своїх позитивних і негативних персонажів у «моральну лабораторію»: кидає їх у найскладніші ситуації, аби перевірити слушність своїх етичних ідей.

Саме драматургія займає особливе місце у його творчості цього періоду: «Дисгармонія», «Великий Молох», «Чужі люди», «Базар», «Брехня», «Чорна Пантера і Білий Ведмідь».

Тематика драматичних творів:

- дослідження людської особистості;
- морально-психологічне випробування внутрішніх сил людини в боротьбі за утвердження свого «я»;
- прагнення незалежності від будь-кого і будь-чого: моралі, юрби, приписів;
- прагнення бути «чесним із собою».

Героєм його п'єс є новий суспільний тип інтелігента на тлі ХХ століття, що прагне незалежності від юрби.

Третій період творчості (1921–1951) охоплює соціально-пригодницькі й політично-філософські романи. Найяскравіший із них — **«Сонячна машина»** — перший в українській літературі утопічний і фантастичний роман. Геніальний учений винаходить сонячну машину, здатну перетворювати траву на поживний і смачний хліб. Однак за короткий час люди опановують примітивні власницькі інстинкти.

У творі переконливо показано: стаючи над добром і злом, не виконуючи суспільні обов'язки, людина перетворюється не на вільну і всевладну істоту, а на примітивну тварину.

Варто згадати про тритомну працю **«Відродження нації»**, у якій автор ділиться спогадами про Українську революцію 1917–1921 років.

Рекомендована література

1. Володимир Винниченко: Парадокси долі і творчості. Книга розвідок та мандрівок / В. Панченко. Київ. Твім інтер. 2004. 288 с.
2. Маски опадають повільно. / Процюк С. Київ. Академія. 2011. 304 с.
3. UATV Channel. Володимир Винниченко: Пишемо історію. 7 жовтня 2016. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=owylqIODiRU> (08.03.2021).